

	SOSYOLOJİK DÜŞÜN ISSN: e-ISSN: 2587-2699
	Yıl : 8 Cilt: 8 Sayı : 2 Temmuz 2023 Yayın Geliş Tarihi:23.6.2023 Yayına Kabul Tarihi:23.07.2023 DOI Numarası: https://doi.org/10.14520/adyusbd.1318896 Makale Türü: Araştırma Makalesi / Research Article Atıf/Citation: Bayezit, G. & Korkmaz, A. (2023). Kavga Olaylarını Etkileyen Sosyokültürel Faktörler: Bingöl Örneği. <i>Sosyolojik Düşün</i> , 8 (2), 192-222.

KAVGA OLAYLARINI ETKİLEYEN SOSYOKÜLTÜREL FAKTÖRLER: BİNGÖL ÖRNEĞİ¹

Galip BAYEZİT*

Abdullah KORKMAZ**

Öz

Suç ile ilgili bir araştırma yapmak, sanılanın aksine son derece zahmetlidir ve yoğun bir çabayı gerektirir. Bir suç araştırması ile ilgili birincil kaynaklara ulaşmak, ulaşılmaması durumunda ise bilgi almak ciddi anlamda emek ve gayret ister. Bu nedenle bazı suç türleri ile ilgili yapılan çalışmalar yeterli düzeyde değildir. Amacımız, kavga olaylarını etkileyen sosyokültürel faktörleri tahlil ederek alana katkı sunmaktır. Saha çalışmasında fenomenolojinin imkânlarından yararlanarak yirmi kişiyle yüz yüze mülakat yapılmış, toplanan veriler betimsel analiz tekniğiyle tahlil edilmiştir. Araştırmanın sonucunda kavga olaylarını etkileyen faktörler; eğitim, ekonomi, aile, medya, siyaset, dini kurumlar, coğrafi unsurlar, göç, zararlı alışkanlıklar, kendini ifade edememe (iletişim güçlüğü), ailevi problemler,

¹ Bu çalışma, Prof. Dr. Abdullah Korkmaz'ın danışmanlığında hazırlanan "Tehdit, Hakaret ve Yaralama Suçlarının Sosyo-Kültürel Faktörler Açısından Tahlili (Bingöl Uygulaması)" isimli doktora tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Ayrıca bu çalışma, İnönü Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 06.01.2021 tarih ve 2021/1-6 sayılı kararı ile etik açıdan uygun görülmüştür.

* İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Öğrencisi, galipbayezit65@gmail.com, Malatya, Türkiye

** Prof. Dr., İnönü Üniversitesi, Fen Edebiyat Fak., Sosyoloji Bölümü, abdullah.korkmaz@inonu.edu.tr, Malatya, Türkiye

psikolojik sorunlar, arkadaş çevresinin olumsuz etkileri, şiddete maruz kalma veya sık sık şiddete tanık olma, çalışma hayatının olumsuz koşulları vs. şeklinde sıralanmış; kavgaların önlenmesi açısından iletişimin, eğitimin, ekonominin, ailenin ve medyanın önemine vurgu yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Suç, Suçluluk, Sapma, Şiddet, Kavga

SOCIOCULTURAL FACTORS AFFECTING THE EVENTS OF QUARRELS: BINGOL PRACTICE

Abstract

Conducting a crime-related research, contrary to popular belief is extremely laborious and requires a lot of effort. It takes a lot of effort to get to the primary sources related to the research of a crime and if it is reached to get information. For this reason, the studies conducted on some types of crimes are not at an adequate level. Therefore, our goal is to contribute to the field by identifying and analyzing the sociocultural factors that affect the incidents of fighting. Using the possibilities of phenomenology, twenty people were interviewed face to face and the collected data were analyzed using the descriptive analysis technique. Factors that influence the events of the fight; economy, education, family, media, politics, religious institutions, geographical factors, migration, harmful habits, self-expression, the inability to (communication difficulties), family problems, psychological problems, negative effects of close friends, the environment, exposure to violence, or being a witness to violence, often working in adverse conditions of life etc. it is listed as follows. In terms of preventing quarrels, the importance of communication, education, economy, family, media has been emphasized.

Keywords: Crime, Delinquency, Deviation, Violence, Fighting

1. GİRİŞ

Suç ve şiddet, bütün toplumlarda varolan, gündelik hayatta en sık karşılaşılan olgulardandır. Şiddetin de en bariz örneklerinden biri kavga olaylarıdır. Kavga olaylarında tehditten kasten yaralamaya kadar birden fazla suç işlenebilmektedir.

Bu çalışmada, kavga olaylarında gerçekleşen tehdit, hakaret ve yaralama suçlarının sosyokültürel faktörler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Suç ve sapma, toplum tarafından büyük oranda istenilmeyen bir davranış olarak düşünülmesine rağmen bazen sosyal sistemin istenilen yönde değişmesine ve işlevselliğine yardım etmektedir (Korkmaz ve Kocadaş, 2015: 71-72). Yapısal-fonksiyonalist perspektifin önemli isimlerinden Talcott Parsons (2005), suç ve sapmayı sosyal sistemin doğal bir unsuru olarak görmekte, toplumda düzen ve dengenin sağlanması açısından suçun işlevsel olduğuna dikkat çekmektedir. Durkheim ise belli orandaki suç olaylarını toplum için yararlı görmekte ancak suç oranlarının çok yüksek veya çok düşük olmasının toplumda düzen ve dengeyi bozacağını iddia etmektedir (2013: 382-383). Suç ve sapma davranışının toplum için olumlu ve olumsuz sonuçları üzerine yapılan tartışmalara rağmen suç, hemen bütün toplumlarda önemli sosyal sorunlardan sayılmıştır.

Durkheim'in, intihar olaylarını incelerken kullandığı anomi (toplumsal anlamda bir tür kuralsızlık) kavramını, Merton daha ileriye taşıyarak suçluluğun izahında kullanmaya başlamıştır (Bozkurt, 2011: 182-184). Albert K. Cohen, suçluluğun kaynağında yatan nedenleri altkültür ile izah ederken (Korkmaz ve Kocadaş, 2015: 146-147) Becker, suçluluğa yol açan nedenlerden ziyade suçluluğu ortaya çıkaran süreçlere dikkatleri çekmiştir. Ona göre, toplumda sapkinliğin olmasının sebebi, sapkinliği tanımlayan etiketlerdir. Eğer bu etiketler olmasaydı sapkinlik diye bir olgu olmazdı (2015: 12-13). Geleneksel toplum anlayışında birey, toplumun norm ve değerlerini öğrenerek bu çerçevede gündelik hayatını şekillendirmektedir (Toprak, 2019: 37). Benzer şekilde, sosyal öğrenme kuramının temsilcileri de suçluluğu ortaya çıkaran öğrenme süreçlerine yoğunlaşmakta, suç veya sapkin davranışların bu sürecin sonucunda elde edildiğini savunmaktadırlar. Onlara göre, suç işleme teknikleri ve sapkin davranışa yönelik değerlerin, normların rasyonelleştirilmesi taklit ve model alma yoluyla gerçekleşmektedir. Özellikle

çocukluk ve gençlik dönemlerinde olumsuz arkadaş çevresi, bireylerin sapkın davranışları öğrenmesinde etkili olan önemli risk unsurlarındandır (Siegel, 2012: 192).

Sosyoloji, toplumsal olay ve olguları izaha çalışırken, geniş bir pencereden bakarak kurumlar arası ilişkiye vurgu yapmaktadır (Özçelik, 2022). Yukarıda izah edilen suç kuramlarının her biri suç veya sapkın davranışın kökeninde yatan farklı bir etkene odaklanmaktadır. Ancak *“...bireyi suça iten nedenleri tek bir faktörle açıklamak mümkün görünmemekte, bireyin içinde yaşadığı toplumun yapısı gibi birçok faktör suçlu davranışı ortaya çıkarmakta etkili olmaktadır”* (Bayezit, 2015: 17-18). Geniş bir çerçeveden *“...olaylar daha çok bağlantılı, sürekli ve bütüncül olarak birbirleriyle ilişkilendirilmelidir”* (Taşlı, 2022: 35). Dolayısıyla bireylerin suç davranışını tahlil ederken farklı sosyokültürel unsurları göz önünde bulundurmamız gerekmektedir.

Araştırmamızın bulgularına göre; kavga olaylarının kaynağında yatan etkenlerin ağırlıklı olarak; eğitim, ekonomi, aile, medya, siyaset, din, coğrafi unsurlar, göç, zararlı alışkanlıklar gibi makro düzeydeki toplumsal faktörler olduğu değerlendirilmiştir. Buna karşılık kavgaların mikro düzeydeki bireysel nedenlerinin; eğitim olanakları, ekonomik durum, kendini ifade edememe (iletişim güçlüğü), ailevi problemler, psikolojik sorunlar, yakın arkadaş çevresinin olumsuz etkileri, şiddete maruz kalma veya sık sık şiddete tanık olma, çalışma hayatının olumsuz koşulları, dışlanma, namus meselesi, can sıkıntısı, başıboşluk, dedikodu, kıskançlık, kendini ispatlamaya çalışmak, meydan okumak, hakkını aramak, mücadele etmek, bir şeyleri paylaşmamak, menfaat elde etmek, yalnızlık, başıboşluk vs. şeklinde sıralandığı görülmüştür.

Sapma ve suç, Durkheim (2013)'in deyimiyle düzen ve dengenin sağlanması açısından toplumda olması gereken olgulardandır (elbette ki suçluların

cezalandırılması şartıyla). Kavga olaylarının ve suçluluğun önlenmesi, bu olguların toplumdan tamamen silinmesine yönelik bir suikast girişimi değildir. Suçla ve suçlulukla mücadelede amaç, suç oranlarının makul seviyede tutulmasıdır. Bu kapsamda son tahlilde şiddet ve suçla mücadeleye yönelik öneriler sunulmuştur.

Çalışmamız ana hatlarıyla giriş, yöntem, bulgular ve sonuç olmak üzere dört başlıktan oluşmaktadır. Giriş kısmında, araştırmanın konusu ile ilgili genel bir çerçeve çizilmiş, bazı önemli sonuçlar hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Yöntem kısmında araştırmanın metodolojisi izah edilmiş; akabinde bulgular, sosyolojik mülahazalar ile değerlendirilmiştir. Kavga olaylarını etkileyen sosyokültürel faktörlerin tespit ve tahlil edilmesi sonucunda, genelde suçluluğun özelde kavga olaylarının önlenmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada kavga olayları; sosyal, kültürel, ekonomik, siyasi, dini, psikolojik, iklim-coğrafi, iletişimsel, çevresel vs. faktörler açısından incelenmiş, son tahlilde kavgaların ve suçluluğun önlenmesine yönelik öneriler sunulmuştur. *“Kavga olaylarının failleri sosyokültürel özellikleri bakımından diğer bireylerden farklılaşmaktadır”* varsayımından hareketle *“kavga olayları ile sosyokültürel faktörler arasında nasıl bir ilişki söz konusudur”* sorusuna cevap aranmış, araştırma bulguları sosyal kontrol ve sosyal öğrenme teorisi açısından tahlil edilmiştir.

İstatistiklere göre kavga olaylarında işlenen tehdit, hakaret ve yaralama suçları en sık karşılaşılan suçlardandır (Adalet Bakanlığı, 2016). Araştırma bulgularının, bu suçlarla mücadele eden kolluk kuvvetlerine, akademisyenlere ve toplumun geneline ışık tutması beklenmektedir. Ayrıca kavga olayları daha önce yapılan araştırmalarda şiddet başlığı altında ele alınmıştır. Kavga olgusunun bu çalışma vasıtasıyla sosyokültürel açıdan ilk kez incelenmesi önem arz etmektedir.

Saha çalışmasına dayalı tanımlayıcı/betimleyici bir araştırma niteliğinde olan bu çalışmada kavga olaylarını etkileyen sosyokültürel faktörler, sahadan toplanan veriler vasıtasıyla sosyolojik suç/sapma teorileri açısından tahlil edilmiş, verilerin yorumlanması sonucu bir senteze varılmıştır. Araştırmamızın evreninden kartopu örnekleme tekniği kullanılarak, Bingöl il merkezinin farklı mahallelerinde ikamet eden, 18-65 yaş aralığında bulunan, farklı yaş, cinsiyet ve sosyokültürel özelliklere sahip ve herhangi bir kavganın faili olan bireyler araştırmaya dahil edilmiştir. 65 yaş üstü ve 18 yaş altı bireylerin taraf oldukları kavga olayları araştırmanın kapsamına alınmamıştır. Saha çalışması sürecinde erkek katılımcılara ulaşmak daha kolay olmuş, kadınların mülakat talebimize büyük oranda olumsuz yanıt verdiği görülmüştür. Bu nedenle örneklem grubu ağırlıklı olarak erkek katılımcılardan oluşturulmuştur. Örneklem grubuna uygulanmak üzere yarı-yapılandırılmış bir mülakat formu hazırlanmış, yüz yüze görüşme ile elde edilen veriler doygunluğa ulaştığından saha çalışmasına son verilmiştir.

Nitel çalışmalarda genellikle verilerin tekrarlanma sıklığının artması, saha çalışmasının sonlandırılmasına gerekçe gösterilmektedir. Yaptığımız saha çalışmasında katılımcıların bazı noktalarda birbirlerini tekrar ettiği ancak en son katılımcının dahi farklı düşünceler ifade ettiği, hatta en verimli mülakatların en son yaptığımız görüşmelerden elde edildiği görülmüştür. Dolayısıyla nitel bir çalışmada örneklem grubunun mümkün olduğunca geniş tutulmasında fayda bulunduğunu düşünmekteyiz. Bu durum geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması açısından da önem arz etmektedir. Ayrıca örneklem ne kadar büyük olursa savunulan tez o derece güçlü olmaktadır.

Örneklem grubundan toplanan veriler betimsel analiz tekniğiyle tahlil edilmiştir. Katılımcıların ifadelerine yer verirken, doğrudan alıntı ilkeleri göz önünde bulundurulmuş, katılımcıları kodlamak yerine sosyodemografik özelliklerinin bir kısmı (*yaş, cinsiyet, meslek, ekonomik durum*) parantez içerisinde gösterilmiştir.

3. BULGULAR ve YORUMLAR

3.1. Sosyodemografik Bulgular

Yaş grupları ile ilgili tasnife yönelik incelemiş olduğumuz çalışmalarda, hemen her araştırmacının farklı bir sınıflandırma yaptığı görülmüştür. Genel olarak 0 ile 3 yaş arası bebeklik, 4 ile 11 yaş arası çocukluk, 12 ile 18 yaş arası ergenlik, 19 ile 24 yaş arası gençlik, 25 ile 44 yaş arası yetişkinlik, 45 ile 64 yaş arası orta yaşlılık, 65 ve yukarısı yaşlı olarak sınıflandırılmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 2015), yaşlılık dönemini üç farklı evrede değerlendirmekte, 65-75 yaş aralığı erken yaşlılık dönemi, 76-85 yaş aralığı orta yaşlılık, 85 yaş ve üstü ileri yaşlılık dönemi olarak tanımlanmakta ancak yaşlılığın alt sınırı ülkeden ülkeye değişkenlik arz etmektedir. Bu değişikliğin sebebi yaşam kalitesi standartları, ortalama insan ömrü, sosyal refah düzeyi vs. faktörlerdir. Bu verilere göre Türkiye’de 71 yaş ve üstü yaşlı olarak kabul edilmektedir.

Araştırmamızın sosyodemografik bulgularına (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, meslek durumu, ekonomik durum vs.) yönelik veriler aşağıda tablolar halinde gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Yaş Durumlarına Göre Dağılımı

Yaş Grupları	Sayı (N)	Yüzde (%)
18-24	2	10.0
25-34	7	35.0
35-44	5	25.0
45-54	4	20.0
55-64	2	10.0
Toplam	20	100.0

Buna göre, katılımcıların % 10’unun (n=2) 18-24, % 35’inin (n=7) 25-34, % 25’inin (n=5) 35-44, % 20’sinin (n=4) 45-54, % 10’unun (n=2) 55-64 yaş grubunda bulunduğu, katılımcıların önemli bir kısmının yetişkin yaş grubunda (25-44) ve Y

kuşaağında yer aldığı görölmektedir (Tablo 1). Y kuşaağının en çarpıcı özelliklerinden biri otoriteye meydan okumaları, kavgacı kişiliğe sahip olmalarıdır (Türk, 2013). Bu durum yukarıdaki verileri destekler niteliktedir.

Tablo 2. Cinsiyete Göre Dağılım

Cinsiyet	Sayı (N)	Yüzde (%)
Erkek	16	80,0
Kadın	4	20,0
Toplam	20	100,0

Katılımcıların cinsiyet durumlarına göre dağılımlarına bakıldığında; yüzde 80'inin (n=16) erkek, yüzde 20'sinin (n=4) kadın olduğu, buna göre örneklem grubunun büyük bir kısmının erkek katılımcılardan oluştuğu görölmektedir (Tablo 2).

Tablo 3. Medeni Duruma Göre Dağılım

Medeni Durum	Sayı (N)	Yüzde (%)
Evli	16	80.0
Bekâr	3	15.0
Boşanmış	1	5.0
Toplam	20	100.0

Katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımlarına bakıldığında; katılımcıların yüzde 80'inin (n=16) evli, yüzde 15'inin (n=3) bekâr, yüzde 1'inin (n=1) boşanmış olduğu, buna göre örneklem grubunun büyük bir kısmının evli katılımcılardan oluştuğu görölmektedir (Tablo 3).

Tablo 4. Eğitim Durumuna Göre Dağılım

Öğrenim Durumu	Sayı (N)	Yüzde (%)
İlkokul	3	15.0
Ortaokul	0	00.0
Lise	6	30.0
Önlisans	2	10.0
Lisans	9	45.0
Lisansüstü	0	00.0
Toplam	20	100.0

Buna göre; katılımcıların yüzde 15'inin (n=3) ilkokul mezunu, yüzde 30'unun (n=6) lise mezunu, yüzde 10'unun (n=2) önlisans (Açık öğretim fakültesi veya iki yıllık yüksek okul) mezunu, yüzde 45'inin (n=9) lisans mezunu olduğu, katılımcıların önemli bir kısmının lise veya lisans mezunu olduğu görülmektedir (Tablo 4).

Tablo 5. Meslek Durumuna Göre Dağılım

Meslek/İş	Sayı (N)	Yüzde (%)
Aşçı	1	5,0
Avukat	1	5,0
Çiftçi	1	5,0
Esnaf	2	10,0
Evhanımı	2	10,0
Gazeteci	1	5,0
İşçi	1	5,0
Memur	1	5,0
Muhtar/Esnaf	1	5,0
Öğrenci	1	5,0
Öğretmen	1	5,0
Özel Güvenlik Görevlisi	1	5,0
Polis	2	10,0

Serbest Meslek	1	5,0
Sporcu	1	5,0
Şoför	1	5,0
Zabıta Görevlisi	1	5,0
Toplam	20	100,0

Katılımcıların meslek durumları ile ilgili dağılımlarına bakıldığında, farklı meslek grubundan bireylerin araştırmaya dahil olduğu, katılımcıların yüzde 40'nın (n=8) kamuda, yüzde 60'nın (n=12) özel sektörde faaliyet gösterdiği, katılımcıların yüzde 40'nın (n=8) statüsü yüksek, yüzde 60'nın (n=12) statüsü düşük meslekleri icra ettiği görülmektedir (Tablo 5). Bazı katılımcı görüşleri de bu verileri destekler niteliktedir:

Sosyal statü kesinlikle etkili olur. Ekonomik durumu iyi olan kişi ayak ayak üstüne atar evinde oturur, parasının geldiği yer bellidir, sıkıntısızdır. Ekonomik durumu kötü olan insan hırsızlık da yapar adam da öldürür, çalar çırpar da. Hayıflanma yapar o niye zengin o niye fakir falan. Kirayı ödeyemeyince stres sıkıntı yapar. Birinden alacağı var alamıyor adam en son şiddete başvurur. Eğer o paraya ihtiyacı yoksa adamın biraz geç de alsam olur der. Hatta belaya bulaşmamak için hiç almaya da olur. Tabii meblağın büyüklüğü ve küçüklüğü de çok önemli burada... (52, erkek, şoför, orta).

Statü aşağı indikçe kavga daha çok olur. İnsan konuşmayı, diyalog kurmayı bildiği zaman kavga etmez. Statüsü düşük olanlar konuşarak birçok şeyi halledemediklerinden kavgaya başvururlar. Ekonomik durumu iyi olanlar kavga etmezler (19, erkek, öğrenci, çok düşük).

Katılımcıların yukarıdaki ifadelerine göre, sosyal statü ile kavga olayları arasında anlamlı bir ilişkinin söz konusu olduğu, statü yükseldikçe kavga etme oranının düştüğü, sosyal statü düştükçe kavga etme oranının yükseldiği, yani aralarında ters orantılı bir ilişkinin mevcut olduğu görülmekte, özellikle ekonomik sorunları olan ve iletişim kurmakta zorlanan bireylerin daha sık kavga ettiğine vurgu yapılmaktadır.

Tablo 6. Ekonomik Duruma Göre Dağılım

Ekonomik Düzey	Sayı (N)	Yüzde (%)
Çok Düşük	3	15,0
Düşük	7	35,0
Orta	9	45,0
Yüksek	0	0,0
Çok Yüksek	1	5,0
Toplam	20	100,0

Buna göre, katılımcıların yüzde 15'inin (n=3) çok düşük, yüzde 35'inin (n=7) düşük, yüzde 45'inin (n=9) orta, yüzde 5'inin (n=1) çok yüksek gelir düzeyinde buldukları görülmektedir (Tablo 6).

Araştırmamızın sosyodemografik verilerine göre, örneklem grubunun ağırlıklı olarak statüsü düşük meslekleri icra ettiği, orta ve düşük gelir grubunda bulunduğu, eğitim seviyelerinin orta düzeyde olduğu; meslek, gelir ve eğitim durumuna göre katılımcıların orta ve düşük sosyal statüde buldukları tespit edilmiştir.

3.2. Kavga Olaylarını Etkileyen Sosyokültürel Faktörler

Eşlerin birbirlerine surat asmasından namus davalarına, yan bakmadan kan davasına kadar kavgaların sayısız nedeni vardır. Bu etkenleri tahlil ederken sadece toplumsal faktörleri değil bireysel özellikleri de dikkate almak durumundayız. Zira *“sosyal olanın tahlilinde, fertleri keyfiyet olarak dikkate almamak veya fertlerin davranışı izah edilirken insan tabiatından kaynaklanan unsurları göz ardı etmek, araştırmacıyı olanın bilimsel izahından uzaklaştıracaktır”* (Korkmaz, 2017: 482). Kavgaların kökeninde yatan etkenleri bireysel, kurumsal ve toplumsal olmak üzere üç kategoride toplamak mümkündür. Bunlardan bazıları hem bireysel hem de toplumsal olarak değerlendirilebilir (eğitim, ekonomi gibi).

Kavgaların kaynağında yatan sosyokültürel faktörleri tespit etmek amacıyla katılımcılara, “*sizce insanlar neden kavga eder*”, “*kavgaların kaynağında yatan nedenler nelerdir sizce*” şeklinde sorular yöneltilmiş, katılımcıların verdikleri yanıtlara göre kavga olaylarına yol açan faktörler aşağıda sıralanmıştır. Katılımcılar, “*eğitim*” faktörünü kavgaların kaynağında yatan birinci neden olarak görmektedirler. Buradaki eğitimden kasıt, hem çocuğun aile içinde aldığı ahlaki eğitim hem de örgün ve yaygın eğitim kurumlarında verilen eğitim/öğretimdir. Katılımcıların buna yönelik görüşleri şu şekildedir:

... Ailedeki temel eğitim çok önemli. Ailesinden İslami bir terbiye alan, ahlak eğitimi alan çocuk kavga etmez (63, erkek, çiftçi, düşük).

Ahlak eğitiminin alınmaması, ailede yeterli eğitimin verilmemesi, bir de insanların yeterince bilinçlendirilmemesi kavgaların en önemli nedenleridir... Ahlak eğitimi, özellikle ailede verilen eğitim çok önemli. (...) Ben kızıma adaletli ve vicdanlı olması gerektiğini, nerde nasıl davranması gerektiğini öğretmeye çalışırım... (32, kadın, polis, orta).

Katılımcıların yukarıdaki ifadelerine göre, ailelerin çocuklarına yeterli düzeyde eğitim vermemeleri, ailelerin çocuğun yetişmesi ve eğitimi konusunda ilgisiz davranmaları vs. kavga olaylarına yol açan nedenlerdendir. Dolayısıyla bireyin ailede alacağı temel eğitim, eğitim kurumlarında alacağı örgün eğitim, sağlıklı birey-toplum ilişkileri için son derece önemlidir. Yine katılımcılara göre, “*toplumun genel eğitim seviyesinin istenen düzeyde olmaması*” şiddet olaylarının artışına yol açmaktadır. Eğitim seviyesi düşük bireylerin iletişim kurmakta sorun yaşadıkları vurgulanmakta, eğitim olanaklarının düşük olmasının suç oranlarının artışına yol açtığı ifade edilmektedir:

Eğitimsiz insanlar, kendini ifade etmekte yetersiz kalınca şiddete başvurmaya eğilim gösterirler... Bingöl’de mahalle kabadayılarının meşhur olduğu dönemde eğitim olanakları çok kıtı. Eğitim seviyesi de çok düşüktü. Genelde insanlar ilkokuldan sonra okula devam etmezdi... (28, erkek, işçi, düşük).

İnsanların eğitim ve kültür seviyelerinin arttırılması gerekir. Özellikle kitle iletişim araçları vasıtasıyla insanlar her konuda özellikle de şiddet konusunda bilinçlendirilmedir. Okul, aile, sosyal çevre insanı şiddetten uzak tutmalıdır. Buralardan alınan eğitim çok önemli... (48, erkek, polis, orta).

İçsel kontrol, öz-saygı kavramıyla ifade edilen psikolojik bir kontrol mekanizmasıdır. Dışsal kontrol ise, sosyal kurumlar tarafından geliştirilen denetim mekanizmalarıdır (Shoemaker, 2010; 210-211). “Sosyal kontrol mekanizmaları” kavgaları etkileyen bir diğer faktördür. Bununla ilgili katılımcı görüşleri şu şekildedir:

Bana göre kavgaların en önemli nedeni, milli, dini, ahlaki, manevi ve toplumsal değerlerin önemszenmemesidir... (39, erkek, öğretmen, orta).

Birçok nedeni vardır ama en önemlisi, çocukların ve gençlerin kutsal değerlerimize yeteri kadar bağlı olmaması onları şiddet davranışına yönlendiriyor bence... (48, erkek, polis, orta).

Aileye ve ahlaki değerlere bağlılık... Ailede ahlak eğitimi ilk önce gelir. Çocuk anne babasına karşı dürüst olmayı öğrenmeli. Çocuğuna aşırı baskı yaparsan hata yaptığı zaman sana anlatmaya çekinir, sana yalan söyler, belli bir süre sonra babayı ciddiye almamaya başlar. Bu da çocuğun yanlış çevre edinmesine yol açar. Doğru tercih yapamaz. Bir süre sonra da ailesinden kopar... (30, erkek, esnaf, orta).

Katılımcıların yukarıdaki yanıtlarının birbirleri ile benzerlik arz ettiği görülmektedir. Katılımcılara göre, milli, manevi, ahlaki, toplumsal ve dini değerlerin önemszenmemesi, bu değerlere bağlılık düzeyinin düşük olması kavgaların bir diğer nedenidir. Yine katılımcılara göre bireyin aile bağlarının zayıf olması, onu suç işlemeye sevketmektedir. Bu durum sosyal kontrol teorisinin iddialarını destekler niteliktedir. Sosyal kontrol teorisine göre milli ve manevi değerlere bağlılık düzeyinin çok düşük olması suçluluğa yol açmaktadır. Sosyal kontrol mekanizmaları bireyleri suç işlemekten alıkoymaktadır. Bu mekanizmaların etkin bir şekilde işlememesi durumunda suçluluk ortaya çıkmaktadır. Sosyal kontrol teorisine göre milli ve manevi değerlere aşırı

derecede bağlılık da suçluluğa yol açmaktadır. Aşağıda ifade edilen katılımcı görüşü bu iddiayı destekler niteliktedir:

Ahlaki ve dini değerlerin aynı zamanda çok önemsenmesi de şiddete yol açmaktadır bence... Mesela sen adamın inancıyla ilgili veya ailesiyle ilgili bir yorum yaparsın, eleştirirsin, hemen sana saldırmaya başlar. Bu şekilde kendi değerlerini koruduğunu düşünür... (38, erkek, memur, düşük).

Katılımcının bu ifadesine göre ahlaki ve manevi değerlere aşırı derecede bağlı olmak bireyi suç davranışına yönlendirebilmektedir. Dolayısıyla bireyin sosyal bağları, toplumun beklentilerine uygun düzeyde olmalı, çok zayıf veya aşırı düzeyde olmamalı, insanlar akl-ı selimle hareket etmelidir. Bu durum bireyin toplumsal değerlere ve normlara bağlı olmayacağı anlamına gelmemeli, yanlış anlaşılmaya fırsat verilmemelidir. Zira bu değerlere olan güçlü bağlılık bireyi suç işlemekten alıkoymaktadır.

İnsan davranışının anlaşılabilmesi için sosyal yapıya göre değerlendirilmesi, toplumsal koşulların dikkate alınması gerekmektedir. Sosyal yapı ise değerlerle örülüdür. Değerler, sosyal ilişkilerde bireylerin davranışlarının yönünü tayin etmektedir. Sosyal yapı, bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere organize olmakla birlikte, üzerinde anlaşma sağlanmış temel vasıtaları ve değerleri sunarak, toplumun işleyişinde bir düzen ve bütünlük sağlar (Ersoy, 2018: 357). Ancak suç ve şiddet gibi olaylar değerlere zarar vermekte, sosyal düzeni tehdit etmekte, birey ve toplum hayatında ciddi tahribatlara yol açabilmektedir. Kavga olayları sevgi, saygı, hoşgörü, merhamet, adalet duygularını baltalamakta, insani değerlere zarar vermekte, bireyler arası ilişkilerin hasara uğramasına ve iletişimin kopmasına neden olmaktadır.

Sosyal kontrol teorisinin temel iddiası şudur: *“Bireyin içinde yaşadığı topluma, ülkesine, ailesine, okuluna, sosyal kurumlara, normlara ve milli/manevi değerlere olan bağlılık düzeyi arttıkça suç işleme eğilimi azalmaktadır.”* Bu iddianın bütün

suç türleri için geçerli olmadığı görülmektedir. Durkheim (2013)'e göre, sosyal normlarla ilgili aşırı ve yetersiz düzenlemeler sapmaya yol açabileceği gibi aşırı bağlılık ve yetersiz bağlılık da sapmaya yol açabilmektedir. Kavga etmenin geleneksel olarak altkültür gruplarında işlevsel olmasından dolayı, bazı sosyal kontrol mekanizmaları, suça sebebiyet veren, bazı suçlara yönlendiren (kavga, şiddet olayları gibi) bir özelliğe sahiptir. Buna karşılık sosyal kontrol mekanizmaları, bireyleri bazı suçlardan uzaklaştıran (cinsel suçlar, hırsızlık vb. yüz kızartıcı suçlar gibi) bir işleve sahiptir.

Kavgaların nedeni olarak üçüncü sırada “zararlı alışkanlıklar” gelmektedir. Buna yönelik katılımcı görüşleri şu şekildedir:

Babam benim bulunduğum yerde sigara içer ben de bundan rahatsız olurdum. Bana sen ne biçim erkeksin derdi. Erkek adam sigara içer derdi. Ben de daha 17 yaşında sigaraya başladım. Alışmak için 6 ay uğraştım çok rahatsız oldum ama erkek olduğumu babama göstermek için sigara içmem gerektiğini düşünüyordum. Bir gün babam beni çağırırdı. Sen sigara mı içiyorsun dedi. Ben de bir şey demedim ama içimden herhalde benim artık erkek olduğumu, beni tebrik edeceğini düşündüm. Sonra tekrar sordu sen sigara mı içiyorsun sana soruyorum deyince ben de evet içiyorum deyince eline bir sopa alarak beni sopayla dövmeye başladı. Ben de dur baba sen bana demedin mi sen ne biçim erkeksin erkek adam sigara içer deyince bana o zaman seninle birlikte rakı da içeceğiz dedi (48, erkek, polis, orta).

Bizim burada en çok maddi problemlerden dolayı, sağlık sorunlarından, karşılıklı nefret yüzünden, yan bakma, kız meselesinden, alkol ya da uyuşturucu aldığından kavgalar çıkar. Barda, pavyonda, düğünlerde, sokakta, maçlarda, halı sahada, stadyumda çok kavga olur... (52, erkek, şoför, orta).

... Benim bir arkadaşım vardı. Her türlü kavgaya girer. Ekonomik durumu da çok iyiydi. Cezaevine girdi çıktı. Jilet (ağzında jilet taşıyarak insanları tehdit etme), alkol, uyuşturucu, karanlık işler... Her ayak vardı onda... Haraç kesiyordu askerde bile. Durumu kötü olan askerlere de yardım ediyordu. Kendince babalık yapmaya çalışıyordu. Yani anlatmak istediğim alkol ve uyuşturucunun insanı ne hale getirdiği... (25, erkek, özel güvenlik, düşük).

Katılımcıların yukarıda sıralanan ifadelerine göre sigara, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı gibi zararlı alışkanlıklar kavgaların kaynağında yatan nedenler arasındadır. Katılımcılara göre, bireyin yakın çevresinde, özellikle de aile bireyleri arasında sigara, alkol, uyuşturucu gibi bağımlılık yapıcı maddelerin kullanılması ve bunun gibi zararlı alışkanlıkların görülmesi bireyin olumsuz anlamda etkilenmesine neden olmakta, zararlı alışkanlar edinmesine imkan tanımaktadır. Bu durum bireyin şiddet suçları da dahil birçok suçu işlemesine yol açabilmektedir.

Kavgaların bir başka nedeni de “iletişim” faktörüdür. Buna yönelik katılımcı görüşleri şu şekildedir:

Kendini ifade edemeyen insanlar kavga eder. Konuşarak anlaşılamayan insanlar kavga eder. Tehdit ve hakaret, küfür de kavgaya yol açar. Karşısındaki insanla iletişim kuramayan, derdini anlatamayan hemen küfür ve hakarete başlıyor. Bu da kavga sebebi... (31, erkek, sporcu, çok yüksek).

İnsanlardaki empati yoksunluğu, diyalog yollarını sonuna kadar kullanmama... İletişim eksikliği, karşılıklı konuşamamak, karşı tarafı dinlememek, karşılıklı anlayışın olmaması... Anlamak istemedikten sonra sen karşı tarafa ne kadar anlatırsan anlat anlamaz (36, erkek, zabıta görevlisi, orta).

Katılımcıların yukarıdaki ifadelerine göre; iletişim eksikliği, kendini ifade edememe kavgaların kaynağında yatan nedenlerdendir. Karşılıklı diyalog kuramama, tarafların birbirini anlamaya çalışmaması, muhatabını dinlememe, empati kuramama, anlayışsızlık, hoşgörü eksikliği vs. şiddet davranışına yol açabilmektedir. Bu nedenle insanların sevgi, saygı, hoşgörü, empati, diğerkamlik, adab-ı muaşeret kuralları, nezaket, zarafet gibi olguları dikkate alarak insanlarla etkileşime girmesi, etkili iletişim açısından önem arz etmektedir. Güçlü iletişim kurabilen insanların da kavgayı son çare olarak görecekları kanısındayız.

Ölüm, boşanma ve uzun süreli ayrılık gibi nedenlerle ailenin parçalanması, ailenin işlevsiz kalmasına neden olmaktadır. Ailenin toplumsal bir kurum olarak kendinden beklenen işlevleri yerine getirmemesi, çocuk üzerinde pek çok sosyal probleme ve psikolojik sıkıntılara yol açmaktadır (Alkan, 2014: 189). Kavgaların kaynağında yatan en önemli nedenlerden biri de ailevi faktörlerdir. Aile içinde yaşanan sorunlar, aile yapısı, ailenin sosyo-ekonomik durumu vs. suçluluğa yol açan etkenlerdendir. Özellikle mesleği; avukat, polis, öğretmen olan katılımcıların görüşleri bu anlamda dikkat çekicidir:

... Evlilik dışı meydana gelen çocuklar, annesi babası ayrı olan çocuklar kesinlikle suça bulaşıyorlar. Eğitim ailede başlıyor, aile yoksa al sana potansiyel suçlu... (24, kadın, avukat, orta).

Ben kadına yönelik şiddet biriminde çalışırken genellikle aldatmadan kaynaklı şikâyetler geliyordu... Kavgaların çoğu bundan kaynaklanıyordu. Erkekler daha çok aldatıyor. Erkekler de bazen şiddet şikâyetiyle geliyordu; eşim veya sevgilim bana şiddet uyguluyor diye... Ama 98 kişi kadınsa şiddet gören erkek 2 kişi... Erkekler genellikle eşinin kendisini tehdit ettiğini, bıçak salladığını, hakaret, tokat atma gibi gerekçelerle geliyordu. Bence eşinden şiddet görmeyen erkek yoktur ama Türk toplumunun yapısından dolayı erkek guruna yediremediği için şikâyetçi olmuyor. Genelde şiddet uygulayan kişiler orta sınıftan kişiler, serbest meslek sahipleri, işçiler, memurlar... Genelde lise mezunları... Ev hanımları; genellikle eşim evine bakmıyor, bana harçlık vermiyor şeklinde şikâyetlerle geliyorlardı... (48, erkek, polis, orta).

(...) Ailenin de rolü büyük... Aile çocuğuna ne çok baskı yapacak ne de çok gevşek bırakacak. Mesela elinde bir kuş var, çok sıkarsan ölür, çok gevşetirsen uçar gider. Ortasını bulmak lazım... Çocuk gece yarılarında kadar dışarıda gezmeyecek. Çocuk hata yaptığı zaman da dövmeyeceksin hemen... Çocuk hata yapa yapa öğrenir. Çocuğu yalana da teşvik etmeyeceksin. Çocuk sana karşı dürüst davranmadığı zaman samimiyetini kaybeder, sana açılmaz, sana derdini anlatamaz ve sende bulamadığı sevgiyi, şefkati, dostluğu dışarıda arar. O zaman çevre dediğimiz şey devreye girer. Aileden destek göremediği için de kendi çevresini doğru bir şekilde seçemeyecektir. Çevresi bozuk olsa bile ailesinde bulamadığını onlarda bulduğu için arkadaşlarından vazgeçemeyecek, ailesiyle yaşayamadığı şeyleri onlarla yaşamaya başlar. Ben arkadaşım için babamı bile karşıma aldım, onunla kavga ettim benim babam zamanında bana

baskı yaptığı için. Ben babama açılmadım, sohbet edemedim, derdimi söyleyemedim. Ne yaptım arkadaşlarımla ettim bunları... Aile evladını ne boğacak ne de uçuracak. Destek çıkacaksın çocuğuna yalan söylediği zaman ya da başka bir hata yapacağı zaman kızmayacaksın. Çocuğunu anlamaya çalışacaksın. Hatasından dönmesi için ona kendi bildiğin doğruları dayatmayacaksın. Devir değişiyor, elli yıl önceki çarşı ile şimdiki çarşı nasıl ki bir değilse elli yıl önceki kafa ile şimdiki kafa da bir değildir. Ben babamın yanında hala sigara içmiyorum. Ayağımı bile uzatmıyorum. Şimdiki gençler babasından sigara parası istiyor (42, erkek, esnaf, düşük).

(...) Çocuğuna fazla para verisen etrafında yalakalar birikir, parasız bırakırsan o başkalarına yalakalık yapar. Bu sefer de çocuk doğru insanla karşılaşmaz. Çocuğuna baskıyla şununla oturma kalkma demeyeceksin. Çocuğunla arkadaş olacaksın ki sana her şeyini anlatacak. Çocuğun gelip de sana baba ben sevgilimle çıkacam falan diyecek kadar gevşemeyecek. Özellikle Tv dizilerinde gençleri bu tür şeylere özendiriyorlar. Ben çocuklarıma tarih dizileri izletiyorum. Eşkıya diye bir dizi var, dizide adam öldürmek gurur verici bir şey, adam öldürenler kahraman gibi gösteriliyor. Bunu izleyen çocuk gerçek hayatta da bunun iyi bir şey olduğunu düşünür, ona özenir. Silaha, alkole teşvik ediliyor bu şekilde. Eğlence mekânlarına, bara, pavyona teşvik ediliyor. Çocuk boş bir kaset gibidir, ne kaydedersen onu çalar... (39, erkek, öğretmen, orta).

Katılımcılara göre aile içi problemler, parçalanmış aile yapısı, düşük sosyo-ekonomik durum, geçimsizlik, aile bireyleri arasında bulunan iletişim kopukluğu, anne-babanın çocuklarına karşı tutumu vs. suçluluğa yol açan faktörlerdir. Burada hem ailenin hem de sosyal çevrenin etkisine vurgu yapılmaktadır. Bireyin, olumsuz davranışların önemli bir kısmını yakın çevresinden, ailesinden bazen taklit ve model alma yoluyla bazen de yaparak-yaşayarak öğrendiği görülmektedir. Çocuğun en önemli rol modeli anne-babasıdır. Çocuk onları taklit etme ve model alma yoluyla olumlu veya olumsuz birçok davranış edinmektedir. Bu durum aynı zamanda sosyal öğrenme teorisini teyit etmektedir. Dolayısıyla aile fertleri arasında (özellikle anne, baba, çocuklar arasında) sağlıklı ilişkilerin kurulması, kavgaların önlenmesi açısından elzemdir.

“Tüm Dünyada ve ülkemizde teknoloji özellikle son yıllarda baş döndürücü bir şekilde gelişme kaydetmiş ve bu gelişmeler toplumsal ve bireysel hayatımızı geri dönülmez bir şekilde değiştirmiştir” (Tulum & Kaya, 2020: 316). Birçok noktada hayatı kolaylaştırdığından, insanların büyük bir kısmı teknolojinin sunduğu imkânlardan faydalanmaktadır. Buna karşılık teknolojik gelişmelerin (özellikle kitle iletişim araçlarının) sosyal hayata olumsuz birtakım yansımaları görülmekte, yazılı ve görsel basındaki, internet ve sosyal medyadaki şiddet içerikli görüntüler ve oyunlar; suçun ve şiddetin yaygınlaşmasına yol açmaktadır. Bu nedenle yazılı ve görsel medyaya şiddetle mücadele konusunda önemli sorumluluklar düşmektedir. Buna yönelik katılımcı görüşleri şu şekildedir:

Televizyondaki şiddet görüntüleri gençleri olumsuz etkiliyor, onları şiddete yönlendiriyor... (39, erkek, gazeteci, düşük).

Medyanın çok etkisi var. Hem şiddetin yayılması anlamında hem de önlenmesinde... (24, kadın, avukat, orta).

İnternet çok etkiliyor. Savaş ve şiddet içerikli oyunlar, şiddetin artmasında etkilidir bence... (31, kadın, evhanımı, çok düşük).

Sosyal medya, özellikle gençleri olumsuz etkiliyor. Bunun kontrolünü denetimini yapmak da çok zor görünüyor (50, erkek, serbest meslek, orta).

Bireyin kişiliği, mükemmel bir şekilde bütün haline gelmiş bir sistem değildir. Birey, çeşitli sahalara ait otoritelerin etkisiyle muhalif bir gruba mensup olması ve muhalif talepleri dolayısıyla cemaat içerisinde çelişkili tutum ve davranışlar sergileyebilir (Krech vd., 1983: 353). Bireyin tutum ve davranışlarını etkileyen unsurların başında psikolojik faktörler gelmektedir. Katılımcıların bir kısmına göre şiddet davranışının önemli nedenlerinden biri psikolojik faktörlerdir:

Kavgaların çıkmasının en büyük nedeni bence psikolojik... Çünkü bir insan sorunlu ise sorunludur. Başka bir şeyle ilgisi yok bence tamamen karakter meselesi... Kavga etmek isteyen hava sıcak olsa da eder soğuk olsa da... Karşıdaki sussa da konuşsa da her türlü kavga etmek için bahanesini bulur... (32, kadın, polis, orta).

Kavgacı tipler toplumda belli insanlardır. Bunların yapılarında var bu özellik... Bunların kişiliğini araştırırsanız belli başlı kişilik özellikleri olduğunu görürsünüz (39, erkek, gazeteci, düşük).

İnsan kendi iç meselelerini çözemediği zaman kavga eder. Yalnızlık, yalnızlaşma, içine attığı sıkıntılar, çocukluğundan beri dışı vuramadığı şeyler vs. kavganın ortaya çıkmasına neden olur. Kavga, bu durumların patlamasıdır. Sevdiğin bir insandan zarar gördüğün zaman asabileşiyorsun, bunu da dışı yansıtıyorsun. Bu sefer hiç alakası olmayan insanla yok yan baktın yok düz baktın bahanesiyle kavga ediyorsun... Bir de egonu tatmin etmek için insan kavga eder... (42, erkek, esnaf, düşük).

Bencillik... Tahammülsüzlüklerinden insanlar kavga eder. Mesela eşim bana "Yav Allah Allah" dediği zaman benim için kavga sebebidir (32, kadın, evhanımı, çok düşük).

Katılımcıların yukarıda sıralanan ifadelerine göre; insanların yaşadıkları psikolojik sorunlar, kişilik özellikleri (bencillik, tahammülsüzlük vs.), karakter, mizaç kavgaların kaynağında yatan nedenler olarak görülmektedir. Ayrıca, insanların bir kısmının psikolojik olarak egosunu tatmin etmek için kavga ettikleri görülmektedir.

Kötü arkadaşlıklar; bireyin, zararlı alışkanlıklar gibi birtakım olumsuz davranışlar edinmesine, yasadışı olay ve durumlarla karşılaşmasına yol açabilmektedir. Bireyde kötü arkadaşlık özellikleri görülmeye başladığı zaman, arkadaşlık ilişkisinde aksaklıklar meydana gelebilmektedir (Tan, 2019: 196-197). Katılımcılara göre, "yakın arkadaş çevresinin olumsuz etkileri veya bir suç çetesinin içerisinde yer almak" kavgaların kaynağında yatan nedenler arasındadır:

Suç çetesiydi arkadaş çevrem. Arkadaş çevremde hemen herkes suç işledi. O zamanki arkadaş çevremden çoğu şu an hapiste. Kavgalarda ölenler var. Kalanlar da şu an torbacı (sokakta uyuşturucu satan kişi)... Benim dışımda okuyan bir yerlere gelen yok. Eğer futbol hayatım olmasaydı ben de şu an aynı durumdaydım (31, erkek, sporcu, çok yüksek).

... Ben gençlere hep şunu tavsiye ediyorum; kavganız kendinizle olmasın çünkü kendinizle ettiğiniz kavga insanlara da sana da zarar veriyor.

Cezaevine girdim çıktım defalarca. Kasten yaralama, adam öldürmeye teşebbüs, adam kaldırma gibi suçlardan ceza aldım. Kavgada oldu bunların çoğu... Cezaevine ilk giriş çıkışta koltuğun kabarıyor, egonu tatmin ediyorsun. Kahraman gibi karşılanıyorsun arkadaş çevrende. 300'e yakın kavga dosyam var emniyette, bazıları hala silinmemiş ama bu kavgaların bir tanesini bile kendim için yapmadım. Hep onun bunun için... Bazen bir yerden geçerken bakıyorum birileri kavga ediyor, ben de hemen dalıyorum. Genelde kavgaları başlatan ben oluyordum, çoğu zaman tek başıma giriyordum ama grup kavgası olunca arkadaşlarım da dahil oluyordu. Mesela üç kişi birini dövüyor veya biri başkasına küfrediyor, haksızlık ediyor ben dayanamıyorum kavgaya giriyorum. Genelde o şekilde oluyor. Ben kavgaya girdikten sonra arkadaşlarım da giriyor. İş grup kavgasına dönüyor ama genelde kavgayı başlatan ben oluyorum (42, erkek, esnaf, düşük).

Arkadaşlarım için gerekirse kavga ederim... Gençliğimde arkadaş çevresinin etkisiyle uyuşturucu kullandım. Şu anda kullanmıyorum. Sigara kullanıyorum. Çocuk yaşta girdim içlerine uzun süre uyuşturucu kullandım ama bıraktım (47, erkek, aşçı, düşük).

Katılımcıların yukarıdaki ifadelerine göre; sosyal çevre, arkadaşlık ilişkileri, bir suç çetesinin içerisinde yer almak vs. kavga olaylarını etkileyen unsurlardır. Yine katılımcıların bir kısmı arkadaşları için kavga edebileceklerini ifade etmektedirler. Bu durum araştırmanın evreni itibarıyla mahallî kültürün özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Kavga altkültüründe yetişen gençler için kavgadan kaçınmak zâfiyet olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca uyuşturucu, sigara, alkol gibi zararlı alışkanlıkların, büyük oranda arkadaş çevresinden taklit veya model alma yoluyla edinildiği ifade edilmektedir. Bu durum sosyal öğrenme teorisini teyit eder niteliktedir.

Sekülerleşme ve rasyonelleşme endüstri toplumunun önemli göstergelerindedir. Endüstri toplumunun gelişi ile birlikte kentleşme ve cemiyet hayatı ilerleme kaydederken, cemaat hayatı gerilemiş, yeni sosyal sınıflar ortaya çıkmıştır (Bozkurt, 2006: 139). Bu durum kent merkezlerinde çarpık kentleşme, suç, göç gibi birtakım sosyal problemlere yol açmıştır. "Göç, günümüze ait bir olgu değildir. En eski çağlardan beri insanlar bir yerden başka bir yere çeşitli sebeplerle

göç etmişlerdir” (Tatar, 2013: 72). “Göç, insanların daha iyi bir yaşam sürmesi için arayış halinde olmasıdır. Bu yüzden de göçlerin temeli ekonomik eksenslidir” (Tazefidan, 2020: 508). İç göçün yoğun olduğu zamanlarda suçluluk artış göstermektedir. 1981 ile 1985 yılları arasında Malatya ilinde tutuklu olarak yargılanan şahısların doğum yerleri ile en son ikamet ettikleri yerlerin büyük oranda farklı olduğu ve şahısların göç eden ailelere mensup oldukları, dolayısıyla göç ve suçluluk arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir (Korkmaz, 1991: 72).

Günümüzde kentleşmenin ve demokratik değerlerin gelişmesiyle birlikte yerel yönetimlerin kamu hizmetlerindeki rolü daha da önem kazanmıştır. Bu hizmetlerden biri, vatandaşlara olabildiğince suçtan arındırılmış, emniyetli ve huzurlu bir ortam temin etmektir (Payam & Selçuk, 2018: 294). Dolayısıyla, suçla mücadelede yerel yönetimlere ve sivil toplum kuruluşlarına önemli sorumluluklar düşmektedir.

Türkiye’de iş kurabilmek için gerekli olan en önemli faktör, güçlü bir sermayenin varlığıdır. Bununla birlikte risk alabilmek, eğitilmiş olmak, devlet desteği vs. etkenler de iktisadi hayatta önem arz etmektedir. Ayrıca az gelişmiş illerimizde iş kurmak, kariyer yapmak, çalışma hayatında ilerlemek oldukça güçtür (Çetin ve Yılmaz, 2007: 99). Bu sayılan imkânların yokluğu çalışma hayatında başarısızlığa, iş ve yaşamdan alınan memnuniyet düzeyinin düşmesine yol açmakta, bunun neticesinde suç ve şiddet vakalarında artış meydana gelmektedir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Sosyal olayları ve olguları, toplumdan bağımsız izah etmemiz mümkün değildir. Dolayısıyla çalışmamız, kavga olaylarını sosyokültürel faktörler açısından anlamayı ve açıklamayı amaçlamıştır. Bu çerçevede kavga olaylarının nedenleri,

yapılan saha çalışması ile sosyolojik çerçevede değerlendirmiş, elde edilen veriler ışığında bazı sonuçlara varılmıştır.

Araştırmamızın sosyodemografik sonuçlarına göre; katılımcıların hemen her yaş, cinsiyet, meslek grubundan, farklı sosyoekonomik statüde buldukları, kısaca her türlü sosyodemografik özelliğe sahip bireylerin kavga olaylarının tarafı olabildikleri ancak örneklem grubunun ağırlıklı olarak orta ve düşük sosyal statüde bulunan bireylerden oluştuğu görülmüştür.

Araştırmamızın bulgularına göre milli, manevi, ahlaki, toplumsal değerlere ve aile kurumuna bağlılık düzeyinin çok düşük veya çok yüksek olmasının kavga olaylarına ve suçluluğa yol açtığı görülmüştür. Sosyal kontrol mekanizmaları, hem bazı suçlara (kavga olayları gibi) teşvik eden hem de bazı suçlardan (cinsel istismar, hırsızlık vb. yüz kızartıcı suçlar) uzaklaştıran bir işleve sahiptir. Burada kavga suçlarının diğer suç türlerinden farklılaştığı görülmüştür.

Çocuğun en önemli rol modeli anne-babasıdır. Çocuk onları taklit etme ve model alma yoluyla olumlu veya olumsuz birçok davranışı edinmektedir. Özellikle sosyalizasyon sürecinde çocukların, ergenlik döneminde gençlerin arkadaş çevresinden veya aile fertlerinden bazen taklit ve model alma yoluyla bazen de yaparak-yaşayarak kavga etmeyi, sigara, alkol, uyuşturucu gibi maddeleri kullanmayı ve birtakım sapkın davranışları öğrendiği görülmüştür. Bu durum aynı zamanda sosyal öğrenme teorisini teyit etmektedir. Dolayısıyla aile fertleri arasında (özellikle anne, baba, çocuklar arasında) sağlıklı ilişkilerin kurulması, anne-babanın çocuklarına iyi bir rol-model olması kavgaların önlenmesi açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle sosyalizasyon ve eğitim sürecinde bireylere olumlu rol modeller sunmak, çocuğun eğitimi ve sağlıklı birey olarak topluma kazandırılması için başta aileye, eğitim kurumlarına, medyaya ve toplumun geneline önemli sorumluluklar düşmektedir. Özelde kavgacı kişileri, genelde

suçlu bireyleri toplumdan dışlamak yerine kazanma yoluna gidilmesi sağlıklı birey-toplum ilişkileri açısından önem taşımaktadır.

Kavgaları etkileyen faktörlerden biri de mevsim, iklim, hava şartları ve coğrafi unsurlardır. Araştırmamız sonucunda; yılın belli zamanlarında (mevsimsel açıdan), haftanın belli günlerinde, günün belli saatlerinde, belli mekanlarda (okul çevresi, alkollü mekanlar gibi) ve şehrin belli bölgelerinde kavga olaylarının ve asayişe müessir diğer olayların daha sık yaşandığı görülmüştür. Bu nedenle kolluk kuvvetleri ve suçla mücadelede aktif çalışan birimlerin görev planlamasını yaparken bu durumu dikkate alması, bahse konu zamanlarda ve mekanlarda güvenlik tedbirlerinin artırılması önem arz etmektedir.

Herhangi bir iş veya meslek sahibi olmayan, iş imkânı olmasına rağmen çalışmayan bireylerin daha fazla boş zamanı bulunmaktadır. Boş zamanlarını etkili bir şekilde değerlendirmeyen bireylerin ise gündelik hayatta daha fazla problem yaşadığı görülmüştür. Bu nedenle işsizlikle ve başıboşlukla etkin bir şekilde mücadele, özellikle gençlerin boş zamanlarını aktif bir şekilde değerlendirebilecekleri imkânların sunulması önem taşımaktadır.

Kavgaların önlenmesi açısından eğitim ve ekonomi kurumunun önemi yadsınamaz. Ekonomik sorunlar, işsizlik ve yoksulluk önemli sosyal problemlerin başında gelmekte, kavgaların ve suçluluğun da en sık karşılaşılan nedenleri arasında sayılmaktadır. Eğitim kurumunun sorumluluklarını tam anlamıyla ifa etmesi; ekonomik, sosyal refah ve eğitim seviyesinin hedeflenen düzeye çıkarılması, çalışma hayatında, eğitimde, gelir dağılımında ve diğer alanlarda sosyal adaletin temin edilmesi suçluluk gibi birçok sosyal problemin çözümüne katkı sunacaktır.

Özetle kavga olaylarını ve suçluluğu önlemek için; iletişim yoluyla karşılıklı konuşarak ve birbirini dinleyerek sorunları çözmeye çalışma, insanlarla sevgi,

saygı ve hoşgörü çerçevesinde etkileşime girme, empati kurma, bahse konu olayın neticeleri hakkında karşı tarafı uyarma, kavga yerine sorunun çözümü için yasal yolları tercih etme, kavgalı ortamdan uzaklaşma gibi bireysel öneriler sunulmuştur. Kavga suçları ile ilgili cezaları caydırıcı hale getirecek şekilde yasal mevzuatın yeniden düzenlenmesi, toplumun ekonomik ve sosyal refah düzeyinin yükseltilmesi, milli ve manevi değerlerin yaşatılması, şiddet konusunda toplumu bilinçlendirme, şehir merkezlerine yönelik göç hareketlerinin kontrol altına alınması, güvenlik tedbirlerinin arttırılması ve eğitim, adalet, aile gibi kurumların fonksiyonlarını tam anlamıyla yerine getirebilmeleri için gerekli çalışmaların yapılması ve buna yönelik politikaların geliştirilmesi şeklinde makro düzeyde alınacak tedbirlerin suçluluğun önlenmesi açısından etkili olacağı değerlendirilmiştir.

Çıkar Çatışması Bildirimi:

Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayınlanması aşamalarında herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek/Finansman Bilgileri:

Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayınlanması aşamalarında herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul Kararı:

Bu çalışma, İnönü Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'nun 06.01.2021 tarih ve 2021/1-6 sayılı kararı ile etik açıdan uygun görülmüştür.

KAYNAKÇA

- Adalet Bakanlığı, (2016). TÜİK Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri, Ankara.
- Alkan, E. Ö. (2014). *Parçalanmış Aile Modelindeki Öğrencilerin Eğitimdeki Başarı Durumları (Trabzon Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Bayezit, G. (2015). *Uyuşturucu Suçlarından Elde Edilen Gelirlerin Tespiti ve Sosyal Hayata Yansımaları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Becker, H. S. (2015). *Hariciler (Outsiders): Bir Sapkınlık Sosyolojisi Çalışması*. Çev., Ş. Geniş ve L. Ünsaldı, (2. Baskı). Ankara: Heretik Yayınları.
- Bozkurt, V. (2006). *Endüstriyel & Post-Endüstriyel Dönüşüm*. Bursa: Ekin Yayınları.
- Bozkurt, V. (2011). *Değişen Dünyada Sosyoloji*, (6.Baskı). Bursa: Ekin Yayınları.
- Çetin, B. N. ve Yılmaz, A. S. (2007). "Elazığ'da Sosyal Bir Kalkınma Hamlesi: Girişimcilik Eğitim Kursu", *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 5 (3): 93-99.
- Durkheim, E. (2013), *İntihar*, Çev. Z. Zühre İlkelen, İstanbul: Pozitif Yayınları.
- Ersoy, E. (2018). "Sosyolojide Değerler ve Değer Araştırmaları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (56): 356-367.
- Korkmaz, A. (2017). "Tehdit Algısının Sosyal Hareketlere Etkisi", *Sosyoloji Konferansları*, 55(1): 479-493.
- Korkmaz, A. & Kocadaş, B. (2015). *Sosyal Sapma (Sapmanın Teorik Temelleri)*, (2. Baskı). İstanbul: Doğu Kütüphanesi.
- Korkmaz, A. (1991). "Şehirleşme ve Suç", *Sosyoloji Konferansları*, 0(23): 69-78.
- Krech, D. vd. (1983). *Cemiyet İçinde Fert-Birinci Kitap*. Çev., Mümtaz Turhan, (İkinci Basılış). İstanbul: MEB. Basımevi.
- Parsons, T. (2005). *The Social System*. (2. Baskı). London: Routledge.

- Payam, M. M. & Selçuk, N. (2018). "Yerel Yönetimler İçin Kentlerde 'Yerel Suç Önleme Modeli'", 1.Uluslararası İksad Sosyal Bilimler Kongresi, 9-11 Mart, Mardin.
- Shoemaker, D. J. (2010). *Theories of Delinquency: An Examination Of Explanations Of Delinquent Behavior*, (6. Baskı). London: Oxford University Press.
- Siegel, J. L. (2012). *Criminology*, (Eleventh Edition). Boston: Cengage Learning.
- Özçelik, M. K. (2022). *Karşılaştırmalı Olarak Türk Sosyolog ve Tarihçileri*. İstanbul: Doğu Kitabevi.
- Tan, M. (2019). *Arkadaşlığın Sosyolojisi: Değişen Arkadaşlık İlişkileri Üzerine Bir Araştırma (Mardin Örneği)*. İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Taşlı, H. (2022). "Nurettin Topçu'nun Anadolu Türk Tarih Anlayışı Karşısında Orhan Türkdoğan'ın Asyatik Türk Tarih Anlayışı", *Muhakeme Dergisi*, 5(1): 34-40.
- Tatar, H. C. (2013). "Sürgünler Mekânı Dünya: Göç, Çokkültürlülük ve Ötekileştirme", *e-Journal of New World Sciences Academy*, 72-81, www.newwsa.com.
- Tazefidan, K. (2020). "Geçici Koruma Altındaki Sığınmacıların Sosyo-Kültürel Durumunun Değerlendirilmesi: Şanlıurfa Örneği", *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2): 505-518.
- TDK, (2011). *Büyük Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Toprak, M. (2019). "Aydınlanma ile Cemaat Arasındaki Paradoksal İlişki", *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2): 30-42.
- Tulum, A. B. & Kaya, Y. (2020). "Dijital Yerlilerin Sanal Ağlarda Sosyalleşme ve Yalnızlaşma Tutumları", *Zeitschrift für die Welt der Türken (Journal of World of Turks)*, 2(12): 315-338.
- Türk, A. (2013). *Y Kuşağı*. İstanbul: Kafekültür Yayınları.
- WHO, (2015). "World Report on Ageing and Health", Geneva.

Yavuzer, H. (1986). *Psiko-Sosyal Açıdan Çocuk Suçluluğu*. İstanbul: Özdem Kardeşler Matbaası.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

One of the most frequently used words in our daily life is “fight”. Fight of bread, fight for life, fight for honor, fight for inheritance, fight for place, fight for way, fight between siblings, family fight, squabble, neighbor fight... We can invent a kind of fight by adding the word fight after almost every word.

One of the expressions we use most often against our children, especially in the family, during the day is “don't fight!” it is in the form of. Almost all of the main news programs feature one or more fighting events. There is hardly a session in the general assembly of the Grand National Assembly without a fight. Our interest in the phenomenon of fighting which has settled to such an extent in every area of our lives was primarily due to intellectual curiosity. After examining the subject a little, we decided to do this research, believing in the necessity of doing an academic study.

In this study, the events of fighting are; social, cultural, economic, political, religious, psychological, climatic-geographical, communicative, environmental, etc. the factors were examined in terms of and in the final analysis, recommendations for the prevention of fights and delinquency were presented. *“Social and cultural characteristics of the perpetrators of the events of the fight are different from other individuals in terms of” moving with the assumption that “the fight with the events of socio-cultural factors there is a relationship between?” the answer to the question has been sought. The research findings were analyzed in terms of social control and social learning theory.*

Method

In this study, which is a descriptive research based on field studies, the sociocultural factors affecting the fighting events were analyzed in terms of sociological crime/deviation theories by means of the data collected from the field and a synthesis was reached as a result of the interpretation of the data. Using snowball sampling method from the universe of our research, residing in different districts of the province of Bingöl in the age range of 18-65, different age, gender and socio-cultural characteristics and individuals who are the perpetrators of any fight in the research were included. The incidents of fights in which individuals over the age of 65 and under the age of 18 are parties are not included in the scope of the research. It was easier to reach male participants during the fieldwork process and it was observed that women responded negatively to our interview request. For this reason, the sample group was composed mainly of male participants. A semi-structured interview form has been prepared to be applied to the sample group. Since the data obtained by face-to-face interview reached saturation, the field study was terminated in 20 participants.

In qualitative studies, the increasing frequency of repetition of the data is usually cited as a reason for the termination of the field study. In the field study we conducted, it was observed that the participants repeated each other at some points but even the last participant expressed different thoughts and even the most productive interviews were the interviews we conducted last. Therefore, we think that it is beneficial to keep the sample group as wide as possible in a qualitative study. This situation is also important in terms of ensuring validity and reliability. In addition, the larger the sample, the stronger the thesis defended.

Findings (Results)

According to the sociodemographic results of our research; it was observed that the participants are from almost every age, gender, occupational group, have different socioeconomic status, in short, individuals with all kinds of sociodemographic characteristics can be the parties to fighting incidents but the sample group mainly consists of individuals with medium and low social status.

It has been determined that the causes underlying the fighting events are mainly macro-level social factors such as education, economy, family, media, politics, religious institutions, geographical factors, official institutions, migration. In turn, the individual causes of quarrels at the micro level are; educational opportunities, economic status, harmful habits, self-expression, the inability to (communication difficulties), family problems, psychological problems, negative effects of close friends, the environment, exposure to violence or being a witness to violence, often working in adverse conditions of life, social exclusion, a matter of Honor, boredom, arbitrariness, Gossip, jealousy, try to prove yourself, to challenge, to seek justice, something I can't share, to achieve benefit, loneliness, etc. it is seen that it is sorted in the form.

According to the findings of our research, it has been seen that the level of commitment to national, spiritual, moral, social values and family institution is too low or too high which leads to fighting incidents and guilt. The claims of social control theory are also in this direction. The mechanisms of social control are both those that incite to certain crimes (such as incidents of fights) and those that are responsible for certain crimes (sexual abuse, theft, etc. shameful crimes) has a function that drives away. It has been seen that fighting crimes differ from other types of crimes here. For this reason, keeping the level of adherence to social values and norms in balance is important for the prevention of delinquency.

Conclusion and Discussion

According to the results of our research, it has been evaluated that the reasons underlying the source of fighting incidents are mainly social factors such as education, economy, family. Therefore, the importance of the educational and economic institution in terms of preventing fights is undeniable. Economic problems, unemployment and poverty are among the most important social problems. It is also considered among the most common causes of quarrels. Fully carry out the responsibilities of the training institution of the country in general and economic, social welfare and the level of education targeted to increase the level of employment, education, income distribution and social justice in other areas such as the provision of guilt will contribute to the solution of many social problems.